

Toelichting Beleidsregel Wet Bibob Rheden 2019

1 Waarom een wijziging van de Beleidsregel Bibob Rheden?

De gemeente Rheden kampt blijkens het door het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Oost Nederland (hierna: RIEC) opgestelde ondermijningsbeeld met grootstedelijke problematiek. Het RIEC wijst daarbij vooral op drugscriminaliteit, vastgoedfraude in combinatie met witwassen en arbeidsuitbuiting. Wij willen dergelijke vormen van ondermijnende criminaliteit tegengaan en voorkomen dat wij deze strafbare feiten faciliteren. Om dat laatste te bereiken, maken wij in deze beleidsregel mogelijk dat wij de Wet Bibob vaker en op meer verschillende terreinen kunnen inzetten. Deze wet heeft mede tot doel om te voorkomen dat de overheid criminaliteit faciliteert, bijvoorbeeld door het verlenen van vergunningen of subsidies, het gunnen van overheidsopdrachten of het aangaan van vastgoedtransacties met of aan malafide partijen. De Wet Bibob maakt een uitgebreid onderzoek naar de achtergrond van de betrokkene en zijn zakelijke omgeving mogelijk, op basis waarvan kan worden besloten al dan niet een vergunning te verlenen etc. Zo beschermen wij niet alleen de integriteit van het gemeentebestuur, maar ook de belangen van bonafide ondernemers. Deze ondernemers hebben tenslotte een achterstand op een concurrent die zich niet aan de regels houdt en bijvoorbeeld zijn onderneming financiert door middel van vermogen dat is verkregen uit strafbare feiten als witwassen of drugshandel.

Gekozen is voor een nieuwe structuur ten opzichte van de vorige beleidsregel, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de publiekrechtelijke beschikkingen (vergunningen en subsidies) enerzijds en de privaatrechtelijke transacties (overheidsopdrachten en vastgoedtransacties) anderzijds. Op deze gebieden is namelijk niet alleen verschillende terminologie van toepassing, maar bestaan er ook verschillen in de wijze waarop wordt besloten over het gevolg van de Bibob-procedure.

2 Betrokken belangen

Met de inwerkingtreding van deze beleidsregel zal in een groter aantal gevallen een Bibob-onderzoek worden gestart. Zo wordt nog beter voorkomen dat de gemeente criminaliteit faciliteert en wordt de concurrentiepositie van de bonafide ondernemer beter beschermd, binnen de mogelijkheden die de wet daarvoor biedt. Er dient uiteraard een balans te zijn met de overige belangen die de gemeente behartigt, zoals het faciliteren van ondernemers, het tegengaan van overbodige regeldruk en het mogelijk maken van investeringen in de gemeente. In het kader van het Bibob-onderzoek zullen de gemeente en haar bestuursorganen ondernemers daarom alleen vragen naar informatie die door de bonafide ondernemer met een deugdelijke administratie relatief eenvoudig is te overleggen. Dit past binnen het streven om de administratieve lasten voor ondernemers zo laag mogelijk te houden.

3 Artikelsgewijze toelichting

Artikel 3

De Wet Bibob is van toepassing op in de wet aangewezen vergunningen, subsidies, vastgoedtransacties en overheidsopdrachten in de sectoren bouw, ICT en milieu. Aangezien de gemeente Rheden geen zaken wenst te doen met malafide partijen, zal in gevallen waarop er signalen zijn dat de betrokkene niet integer is, dan wel dat er mogelijk sprake is van een schijnconstructie, een Bibob-onderzoek worden gestart. Uitdrukkelijk vermeld zij dat de opsomming in dit artikel niet uitputtend is.

Artikel 4 t/m 9 Toepassing bij vergunningen

De artikelen 4 tot en met 9 verschaffen duidelijkheid over de vraag op welke vergunningen het bestuursorgaan de Wet Bibob toepast en wat de aanleiding is voor de start van een Bibob-onderzoek. Daarin zijn twee uitersten te onderscheiden. Ten aanzien van sommige vergunningen zal bij iedere aanvraag een Bibob-onderzoek worden gestart. Dat is bijvoorbeeld het geval als de ervaring leert dat de branche waarop de vergunning betrekking heeft vatbaar is voor criminaliteit. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat het college hiermee geenszins beoogt ondernemers binnen die branches te criminaliseren. Er wordt slechts voorzien in ruime mogelijkheid om een (beperkt) Bibob-onderzoek te starten, dat door de evident bonafide betrokkene met een deugdelijke administratie relatief snel kan worden doorlopen. Pas als zich na dit beperkte onderzoek indicaties van criminaliteit voordoen, zal het onderzoek worden geïntensiveerd, eventueel door middel van een adviesaanvraag bij het Bureau.

Tegenover deze ruime variant staat het andere uiterste, namelijk dat er bij sommige vergunningen alleen een onderzoek wordt gestart, indien er op voorhand al indicaties van criminaliteit zijn, dan wel dat er onduidelijkheid bestaat over de organisatiestructuur of wijze van financiering van de betreffende onderneming.

Ten aanzien van iedere aanvraag voor een vergunning voor een horeca inrichtingen, speelgelegenheden en aanvragen voor vergunningen voor prostitutie inrichtingen een Bibob-onderzoek gestart (artikel 4). Hierin was reeds in de vorige beleidsregel voorzien.

Hetzelfde geldt voor de vergunningen voor kamerverhuurbedrijven (artikel 5), zoals geregeld in artikel 2.38b van de APV. Ingevolge dat artikel geldt een vergunningplicht voor het exploiteren van een bedrijf, waarbij drie of meer kamers worden verhuurd in een pand. Uitgezonderd van deze vergunningplicht zijn woonruimtes die deel uitmaken van een seniorencomplex, herstellinrichtingen en verzorgingstehuizen of daarmee naar hun aard vergelijk te stellen woonvormen, zolang deze worden verhuurd overeenkomstig de specifieke functies van de in dit lid bedoelde woonvormen, noch vallende onder het begrip logies of logiesverblijf, zoals bedoeld in het Bouwbesluit.

Nieuw is dat het bestuursorgaan een Bibob-onderzoek start bij iedere vergunning voor een vechtsportevenement (artikel 6). Dergelijke vergunningen zijn in 2010 onder de werking van de Wet Bibob gebracht, vanwege aanwijzingen dat deze (grootschalige) evenementen vatbaar zijn voor criminele beïnvloeding. Vanwege die signalen zullen dergelijke aanvragen in beginsel altijd worden onderzocht op grond van de Wet Bibob. Organisatoren zullen daarom rekening moeten houden met een langere doorlooptijd van de aanvraag en de vergunning tijdig moeten aanvragen.

Voor overige vergunningen gebaseerd op een gemeentelijke verordening geldt dat het Bibob-onderzoek alleen wordt gestart, indien er aanwijzingen van misbruik zijn (artikel 7). Op dat uitgangspunt maakt het college echter wel een uitzondering, namelijk indien er in een gemeentelijke verordening een vergunningplicht wordt gecreëerd die tot doel heeft om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. Artikel 7 van de Wet Bibob voorziet in de mogelijkheid om alle gemeentelijke vergunningen voor inrichting of bedrijf te onderzoeken. Dit artikel heeft tot gevolg dat een eventuele nieuwe vergunningplicht in een gemeentelijke verordening direct onder het bereik van de Wet Bibob valt. Indien in de toekomst besloten wordt tot een vergunningplicht voor een bepaalde branche, omdat in die branche sprake is van ondermijnende criminaliteit, dan zal het bestuursorgaan bij iedere aanvraag voor een dergelijke vergunning een Bibob-onderzoek starten.

Eveneens nieuw is dat het college kiest voor een ruimere toepassing van de Wet Bibob bij omgevingsvergunningen bouw (artikel 8). Deze uitbreiding past in het op het ondermijningsbeeld gebaseerde streven om actiever te onderzoeken in de vastgoedbranche. Aangezien het college het niet proportioneel acht, om iedere vergunningaanvraag te onderzoeken, is er voor gekozen de start van het Bibob-onderzoek af te laten hangen van de bouwsom en de branche waarop de verbouwing betrekking heeft. De genoemde branches zijn afkomstig uit een inventarisatie van het RIEC, uit eigen ervaringen en die van andere gemeenten. Ook hier geldt dat het college slechts beoogt de start van een Bibob-onderzoek mogelijk te maken, maar geenszins de bedoeling heeft om alle ondernemingen binnen deze branche te criminaliseren. De evident bonafide ondernemer zal het Bibob-onderzoek dan ook snel doorlopen. De genoemde minimale bouwsom wordt door de gemeente berekend.

Een laatste verandering ten aanzien van vergunningen in vergelijking met de vorige beleidsregel, is dat het bestuursorgaan een Bibob-onderzoek kan starten bij vergunningen op grond van de Huisvestingswet, zoals de splitsings- en onttrekkingsvergunningen (artikel 10). Deze mogelijkheid is bij de wetwijziging van 2013 in de Wet Bibob opgenomen met de bedoeling om huisjesmelkerij tegen te gaan. Dat is vooral een probleem in grote steden met een tekort aan woningen. Daarvan is in Rheden geen sprake. Daarom is er voor gekozen om het Bibob-onderzoek uitsluitend te starten in geval van indicaties van criminaliteit.

Artikel 11   Subsidies

Blijkens de jaarverslagen van het Bureau wordt de Wet Bibob bij subsidies niet frequent toegepast. De reden daarvan is niet duidelijk. Subsidiefraude is tenslotte wel een terugkerend thema. Om te onderzoeken of intensiever gebruik van het Bibob-instrument bij subsidies in Rheden noodzakelijk is, maakt deze beleidsregel het mogelijk om niet alleen een Bibob-onderzoek te starten, indien er indicaties van criminaliteit zijn, maar ook om dat steekproefsgewijs te doen.

Artikel 13   Vastgoed

De Wet Bibob kan sinds 2013 worden toegepast bij vastgoedtransacties waarbij de overheid partij is. Blijkens het ondermijningsbeeld kampt Rheden onder meer met vastgoedfraude. Het uitgangspunt is dan ook dat de gemeente de potentiële contractspartij van iedere vastgoedtransactie onderzoekt (eerste lid), tenzij het gaat om een vastgoedtransactie van geringe omvang (tweede lid) en er geen indicaties van criminaliteit zijn (tweede lid). In dat verband kan gedacht worden aan de verkoop van een strook grond van geringe omvang. Om te voorkomen dat de wederpartij erop vertrouwt dat er een overeenkomst tot stand komt, maakt het derde lid duidelijk dat de gemeente het resultaat van het Bibob-onderzoek afwacht, alvorens een beslissing te nemen over het al dan niet aangaan van de overeenkomst. Van dat uitgangspunt kan door partijen nadrukkelijk worden afgeweken door de overeenkomst gedurende het Bibob-onderzoek aan te gaan. In die overeenkomst zal in dat geval wel een Bibob-beëindigingsbepaling zijn opgenomen.

Voor huur of verhuur of het verlenen van een gebruiksrecht is de beleidsregel aanpast en wordt er alleen een Bibob-onderzoek gestart als er signalen zijn. Een huurovereenkomst is te ontbinden als dit noodzakelijk is. In de huurovereenkomst wordt een clause toegevoegd dat de bibob een ontbindende voorwaarde is

Artikel 14   Vastgoed (screening achteraf)

Het onderzoek naar de wederpartij in een vastgoedtransactie kan niet alleen vooraf worden uitgevoerd, maar ook nadat die transactie tot stand is gekomen. Voorwaarde is wel dat er in de betreffende overeenkomst een Bibob-beëindigingsbepaling is opgenomen. Mede afhankelijk van het soort vastgoedtransactie, is het uitgangspunt dat die bepaling in beginsel in de overeenkomst wordt opgenomen.

Artikel 15   Overheidsopdrachten

Evenals bij subsidies, blijkt het Bibob-instrument bij overheidsopdrachten niet frequent te worden ingezet. Deze beleidsregel maakt het daarom mogelijk dat de gemeente steekproefsgewijs een Bibob-onderzoek start. Zo kan worden vastgesteld in hoeverre vaker gebruikgemaakt moet worden van de Wet Bibob bij overheidsopdrachten. Thans beperkt het Besluit Bibob de categorieën waarop de Wet Bibob van toepassing is tot bouw, ICT en milieu. Blijkens een in het voorjaar van 2018 gepubliceerd concept wetsvoorstel, is het Kabinet voornemens om die beperking los te laten. Indien dit voorstel in de definitieve wetswijziging wordt overgenomen, kan de gemeente als gevolg van de vele aanwijzingen van fraude een Bibob-onderzoek starten, in geval van overheidsopdrachten in de zorgbranche.

Artikel 18   Gevolgen van het Bibob-onderzoek bij vastgoedtransactie

Waar bij vergunningen het uitgangspunt is dat deze verleend moeten worden, tenzij er sprake is van een weigeringsgrond in een wettelijke regeling, geldt bij vastgoedtransacties de beginselen van partijautonomie en contractsvrijheid. Vanwege die contractsvrijheid hoeft de uitkomst van het Bibob-onderzoek in beginsel niet bepalend te zijn voor de vraag of de vastgoedtransactie al dan niet wordt aangegaan. Onderhandelingen kunnen ook worden afgebroken indien er geen sprake is van een ernstig gevaar. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als in de fase van het eigen onderzoek voldoende feiten blijken die duiden op een integriteitsrisico, wanneer de betrokkene weigert om een Bibob-vragenlijst (volledig) in te vullen of weigert aanvullende vragen van het Bureau te beantwoorden, dan wel niet alle gevraagde gegevens en bescheiden verstrekt of het Bureau concludeert dat sprake is van geen of een mindere mate van gevaar, maar er naar het oordeel van de gemeente wel een integriteitsrisico bestaat. Onder een integriteitsrisico wordt in ieder geval verstaan dat er sprake is van feiten en omstandigheden die erop wijzen of redelijkerwijs doen vermoeden dat betrokkene in relatie staat tot (ernstige) strafbare feiten die niet of niet volledig worden meegewogen in een Bibob-onderzoek, maar wel een gevaar vormen voor de reputatie van de gemeente wanneer de vastgoedtransactie wordt aangegaan.